

Моонотү:

Классы: 7-д

Предмети: дүйнө тарыхы

Сабактын темасы: Орто кылымдардагы Америка мамлекеттери

Сабактын максаттары	Көрсөткүчтөр
<i>Билим берүүчүлүк:</i> Окуучулар Америка материгинин ачылышы, калкы, маданияты жана чарбасы жөнүндө билимдерге ээ болушат.	Окуучулар Америка материгинин ачылышы жана жергиликтүү элинин маданияты, чарбасы, дини тууралуу билим алып, ага карата көнүгүү аткара алышса.
<i>Өнүктүрүүчүлүк:</i> Окуучулар тапкычтыкка, баа берүүгө, тарыхый тил менен сүйлөөгө көнүгүшөт.	Берилген тапшырмаларды аткаруу менен окуучулардын шыгы, активдүүлүгү жана сүйлөө речи калыптанса.
<i>Тарбиялык:</i> Окуучулар топтор менен ынтымактуу иштөөгө, дүйнө маданиятын сыйлоого жана толеранттуулукка тарбияланышат.	Окуучулар алгын эрежени сактап топтор менен ынтымактуу иш алып барышса, маданий баалуулуктарды баалай билишсе.

Сабактын тиби: Жаңы материалды окуп үйрөнүү

Сабактын формасы: топтордо иштөө

Баалоо усулдары: формативдик баалоо

Сабактын жабдылышы: окуу китеби, слайд, телефон, ватман, маркер, карта, таркатма материалдар, карточка, клей.

Негизги компетенттүүлүк	Предметтик компетенттүүлүк
<i>Маалыматтык:</i> Окуучулар окуу китебиндеги, слайддагы жана интернет булактарынан маалыматтарга ээ болушат.	<i>Хронологиялык, картографиялык:</i> Окуучулар Америка материгинин качан ачылгандыгын жана кайсы жылдан баштап Америка деп аталгандыгын айтып беришет. Америкада жашаган элдердин аймактарын картадан көрсөтүп бере алышат.
<i>Социалдык коммуникативдик:</i> Окуучулар топтор менен иштөө аркылуу тил табыша алууга, топ ичинде жана эл алдына чыгып тартынбай, так, тарыхый тил менен сүйлөөгө көнүгүшөт.	<i>Тарыхый цивилизациялык:</i> Окуучулар Американын жергиликтүү калкынын дүйнөлүк чарбага кошкон салымын баалай билишет.
<i>Өз ишин уюштуруу жана көйгөйлөрү чечүү:</i> Окуучулар топтор менен иштөөдө жана презентациялоодо өз ишин уюштурууга, көз карашын билдирүүгө, берилген суроолорго жооп берүү аркылуу көйгөйлөрдү чече билүүгө үйрөнүшөт.	<i>Этномаданий:</i> Америкада жашаган майя, ацтек жана инкалардын маданий баалуулуктарын анализдей алышат.
	<i>Социалдык-жарандык:</i> Окуучулар саякатчы Х. Колумб жана А. Веспуччинин саякатынын маанисин түшүнүшөт.

1. Уюштуруу

<i>Мугалимдин ишмердиги</i> Мугалим окуучулар менен учурушат. Окуучуларга жагымдуу маанай тартуулайт.	<i>Окуучунун ишмердиги</i> Окуучулар мугалим менен учурушат. Сабакка окуу куралдарын даярдашат.
---	---

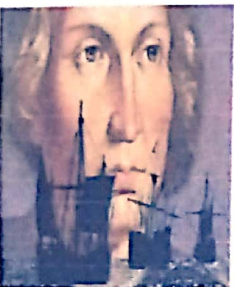
2. Үйгө берилген тапшырманы кайталоо

<i>Мугалимдин ишмердиги</i> Үй тапшырма поле чудес оюну менен өткөрүлөт. Ал боюнча мугалим оюндун эрежесин түшүндүрөт. Окуучуларга үйгө берилген тапшырма боюнча карточкаларды таратат.	<i>Окуучунун ишмердиги</i> Карточкага жооп берген окуучулар доскадагы мейкин талаасына карточканын саны боюнча тамгаларды жайгаштырышат. Жыйынтыгында жаңы өтүлө турган тема келип чыгат.
---	--

3. Сабактын максаты жана күтүлүүчү натыйжа

<i>Мугалимдин ишмердиги</i> Мугалим окуучуларга жаңы өтүлө турган теманын максатын жарыялайт. Сабактын максаты: бүгүнкү сабакта Америка материгинин ачылышы, калкы, маданияты жана чарбасы жөнүндө билимдерге ээ болушат жана сабактын аягында ар бир аткарган иш боюнча класстын авторлугундагы китепти түзө алышат.	<i>Окуучунун ишмердиги</i> Окуучулар сабактын максатын угушат. Максатка жетүү үчүн эмне иш алып баруу керектигин түшүнүшөт.
---	---

4. Жаңы теманы түшүндүрүү

<i>Мугалимдин ишмердиги</i> Мугалим слайддын жардамы менен өзүнүн сөзүнүн коштоосунда теманы түшүндүрөт. Американын ачылышынын өбөлгөсү <ul style="list-style-type: none">✓ Эмгек куралдарынын жакшырышы жана ири ишканалардын пайда болушу сооданын андан ары өнүгүшүнө жол ачкан;✓ Европада алтын, күмүш, кымбат металлдар аз казылып алынып, жетишсиз болгон;✓ Европалыктарды кызыктырган өлкө Индия болгон;✓ Алардын океандарга ылайыктуу жел кемелери, компастары, деңиз карталары өбөлгө болгон;✓ 1492-ж. батыш тарапка сүзүп отуруп, кыска жол аркылуу Индияга барууга болот деп Христофор Колумб ойлогон.	<i>Окуучунун ишмердиги</i> Окуучулар мугалим түшүндүрүп жатканда кунт коюп угуп, слайдка көңүл бурушат. Түшүнүксүз суроолор жаралса тартынбай суроо беришет.
---	---

Христофор Колумбдун өмүр баяны

- ❖ Ал 1454-ж. Генуядагы токуучунун үй-бүлөсүндө туулган;
- ❖ Колумб жаш кезинде бир канча ирет деңиз соода саякатына катышкан;
- ❖ 1476-1484-жж. Португалияда жашаган;
- ❖ Өмүрүнүн акырына чейин Х. Колумб жаңы материк акчандыгын билген эмес.
- ❖ Өзү ачкан жерлерди «Индия» деп, анда жашаган адамдарды «индеецтер» деп атаган.
- ❖ Х. Колумб 1506-ж. 20-майда каза болгон.

Европадан батышты көздөй сүзүшкөн

«Санта-Мария» «Пинта» «Нанья»

Америка материгинин ачылышы

- ✓ 70 күн өткөндөн кийин матростордун биринин «Жер!» - деген хыйкырган үнү угулат. Испандык кемелер кичинекей аралга келип токтойт. Жээкке Испаниянын желегин сайып, Колумб андан ары алтын издеп, түштүккө карай жөнөйт жана аралдарды – Куба менен Гаитини ачат. Саякаты аяктаган кезде 3 кемесинин бирөө калат.

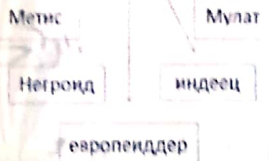
Материктин Америка деп аталышы

- 1454-ж. 9-мартта Флоренцияда туулган;
- Америго Веспуччи Колумб ачкан жерлерди жаңы материк экендигин далилдеп «Жаңы жер» деп атоого сунуш кылган;
- Бирок, 1507-жылы лотарингиядык картограф Мартин Вальдземюллер Америго Веспуччинин атынан картага түшүргөн.

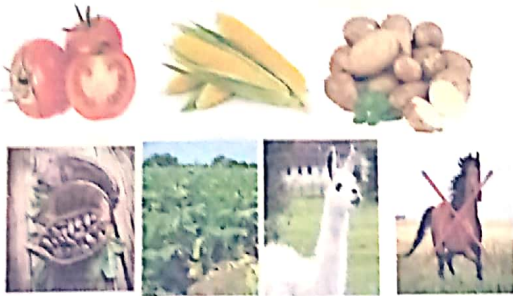
Американын калкы

Америкада көп сандаган

Американын калкы мурдагы европалыктардын тукумдарынан, кул катары алынып келинген африкалыктардан жана жергиликтүү индеецтерден келип чыккан.

Чарбасы

Коомдук, саясий түзүлүшү

Калкы

Американын калкынын негизги бөлүгү алгачкы общиналык түзүлүштө жашашкан

Өнүгүшү боюнча

Чарбасы жана маданиятынын өнүгүшү боюнча майя, ацтек жана инктер башка элдерине караганда жогору турушкан.

Алардын арасынан

Алардын арасынан ак сөөктөр, жрецтер бөлүнүп чыккан. Андан кийинки катардагы общиначылар, кулдар турган.

Калкынын дини

Католик

Протестант

Иудаист

5. Кайтарым байланыш жана окуучулардын билгичтиктерин бышыктоо

Мугалимдин ишмердиги

Мугалим окуучуларды майя, ацтек жана инка деп үч топко бөлүп алат. Ошондой эле окуучуларды алтын эрежени сактап активдүү катышууга, берилген тапшырмаларды өз эрежеси менен аткарууга, өз оюн эркин билдирүүгө үндөйт.

Биринчи тапшырма. Мугалим окуучуларга таблицаны толтургула деп тапшырма берет.

1. Таблицаны толтургула

Эл	Аймагы	Кесиби	Маданияты	Кулашынын себеби
Майя				
Ацтек				
Инка				

Экинчи тапшырма. Сүйлөмдү толуктагыла? деп аталат. Мугалим үч топко үч сүйлөмдөр жазылган бланка жана конверт берет. Мугалим тапшырманы аткаруунун эрежеси менен тааныштырат.

Окуучулардын ишмердиги

Окуучуларга бүктөлгөн кагаздар берилет. Ичинде майя, ацтек жана инка деген жазуулары боюнча үч топко бөлүнүшөт.

1-топ Майялар

2-топ Ацтектер

3-топ Инкалар деп аталышат.

Биринчи тапшырма. Топторго бөлүнгөндөн кийин окуучулар тобу менен таблицаны толтурушат.

1-топ Майя боюнча таблица

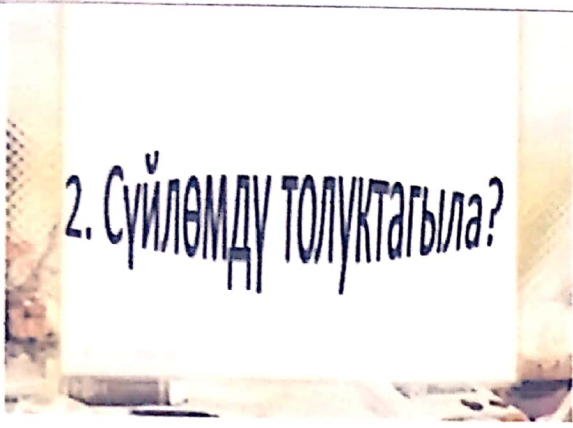
1-топ Ацтек боюнча таблица

3-топ Инка боюнча таблица

Таблицаны толтурган соң окуучулар аны аны презентациялап беришет, ошол элдин жашаган жерин картадан көрсөтүп беришет, толтурулган таблицалар окуучулардын китепчесине жайгаштырылат.

Экинчи тапшырма. Сүйлөмдү толуктагыла? деп аталган тапшырма боюнча окуучулар сүйлөмдөр жазылган бланка жана конверт алышат.

Тапшырманын максаты конвертте катылган сөздөрдүн ылайыктуусун алып сүйлөмдүн бош орундарына коюшат. Топторго берилүүчү бланкалар 1-топко

Окуучулар тобу менен сүйлөмдү толуктап жана айтып бергенден кийин мугалимдин коштоосунда өздөрүнүн китепчесине тиркешет.
Үчүнчү тапшырма. Сүрөттөр сүйлөйт деп аталат.

Сүйлөмдү толуктагыла

✓Европадан.....көздөй сүзүп жөнөйт.
...белгиленген жол боюнча кемелерди алып жүрүп отурат. Арадан күн өткөндөн кийин таңга маал кемелерди биринин мачтасынан матростун деген кыйкырган уну угулат. Колумб андан ары алтын издеп жөнөйт жана чоң аралдарды - мененачат.

Конверттеги керектүү сөздөр: Батышты, Христофор Колумб, 70, жер, Гаити,Куба.

2-топко

Сүйлөмдү толуктагыла

✓Христофор Колумбдун..... жылы ачам деп, саякаты башталган. Колумб жаңы ачкандыгын билген эмес. Өзү ачкан жерлерди деп, анда жашаган адамдарды деп атаган.

Конверттеги керектүү сөздөр: 1492, Индия, материк, Индия, индеецтер

3-топко

Сүйлөмдү толуктагыла

✓Колумб тарабынан ачылган жерлердин экендигин далилдеген.жылы жаңы.....анын атынандеп аталат.

Конверттеги керектүү сөздөр: Материк , Америго Веспуччи, 1507, материк , Америка

Сүйлөмдү толуктагандан кийин ар бир топ тапшырмасын айтып беришет. Аткарылган иш китепчеге тиркелет.
Үчүнчү тапшырма. Сүрөттөр сүйлөйт деп аталган тапшырма боюнча үч топко үч башка сүрөт берилет. Окуучулар тобу менен телефон жана интернеттин жардамы аркылуу ал сүрөт жөнүндө маалыматтарды жазышат. Берилүүчү сүрөттөр:

1-топко

3. Сүрөөттөр сүйлөйт

Бул тапшырма боюнча мугалим үч топко үч сүрөт таратаат. Окуучулар ал сүрөт боюнча маалымат толтурушат.

Мугалим окуучулардын жардамы менен аткарган иштерин китепчеге жайгаштырат.

Чичен-Ице

2-топко

Теночтитлан

3-топко

мачу-Пикчу

Окуучулар тобу менен тапшырманы аткарып жана жактап беришет. Башка топтордон суроолор болсо жооп беришет.

6. Жыйынтыктоо

Мугалимдин ишмердиги
Мугалим www.plickers.com сайты аркылуу өтүлгөн тема боюнча тест алат. Ал үчүн мугалим интернет жана телефонду пайдаланат.

Окуучунун ишмердиги
Окуучулардын ар бирине тесттик иш алыш үчүн атайын даярдалган карточкалар таратылат. окуучулар карточкадагы варианттарына карата жооп беришет. Жыйынтыгында ар бир окуучунун билими пайыздык көрсөткүч менен аныкталат.

7. Үй тапшырма

<p><i>Мугалимдин шимердиги</i> Мугалим окуучуларга үй тапшырма берет. §27. 1-тоңко кластер түзүп келүү 2-тоңко кроссворд түзүп келүү 3-тоңко долбоор түзүп келүү</p>	<p><i>Окуучунун шимердиги</i> Окуучулар тапшырмаларды күндөлүктөрүнө жазып алышат.</p>
--	--

8. Окуучулардын билимин баалоо

<p><i>Мугалимдин шимердиги</i> Мугалим окуучулардын билимин каңтан команданын толтурган ар бир сабактын кадамы сайын толтуруп турган таблица боюнча баалайт. Ал эми тоңко баа берүүдө доскага ар бир тапшырма сайын илнини турган кеменин сүрөтү аркылуу баалайт.</p>	<p><i>Окуучунун шимердиги</i> Окуучулар алган бааларын күндөлүктөрүнө койдуртушат. Эгер кимде ким баасына нааразы болсо кошумча суралат.</p>
---	--